

Rembrandt grafikája a Szépművészeti Múzeumban

A Szépművészeti Múzeumban új grafikai kiállítást láthat a közönség s ezen a kiállításon minden grafikusok legnagyobbja, Rembrandt uralkodik, a legszebb lapjaival és ez azt jelenti, hogy amit a művészet ezen a téren produkált, Rembrandt e legjobb lapjai, a grafikai művészetek tökélyei. Pedig a kiállítás nem is akar Rembrandt-kiállítás lenni, hanem a XVII. század holland grafikáját akarja szemenszedett lapokban, a mi grafikai gyűjteményünk csodás kincstárából bemutatni. De ahol Rembrandt megjelenik, hiába, ott mindenki más eltölpül. Mert ő nem grafikus, hanem művész, aki a festészet lehetőségeit, a kifejezést oly tökéletességgig fokozta, hogy utána — századok óta — abban, amiben nagy, nagyobb senki sem lett.

De miben nagy?

Delacroix azt írja egyszer a naplójába: „Tálan egyszer rájönnek arra, hogy Rembrandt nagyobb festő, mint Rafael. Leírom az *istenkáromlást*, melynek olvastán minden iskolamesternek ég felé áll a haja, anélkül, hogy végérvényesen állást foglalnék.“

Írta pedig ezt 1844-ben.

Ma mindenki az ellenkezőjét tartaná istenkáromlásnak. Pedig Rafael, mint festő, a legeslegnagyobbak közül való, akit ép az impresszionizmus igazolt. De Rembrandt minden iskola, minden ízlés, minden művészi törekvés hódolattak tekintti, ősenek, fejedelmének, mert benne megvan minden.

Rembrandt-lapokat néztünk a múzeum kiállítási termében és oly izgalom fogott el, mintha egy új nagy mester megjelenéséről volna szó. Nála csak arról lehet szó, hogy ma mivel fog meg, mert nem lehet tudni, hogy holnap nem egy másik lapja hoz elragadtatásba, hogy harmadnap egy újabbért rajongjunk. A maj napon a százforintos lap nyerte el a babért. A múzeumnak egy szép korai lenyomata van (de nem a tíz első lenyomatok közül való), melyen a fényárnyhatások mágikus ámenetei elképrázattják a nézőt. Míg a mester ideérkezett, a fejlődés különböző fokozatain kellett átmenni, s a kiállítás nagyon érdekesen csoportosítja, mesterein keresztül, a fejlődés útját. A legszebb lapok — ismétlem, hogy a választás csak a maj napra érvényes — a 47. Rembrandt és Saskia (a fényárnyba borított semek!), az 57. Üdvözlés a pásztoroknak, a 79. Szent Jeromos a hegyek közt, a 88. Fekvő néger nő (ezt látta Courbet és

Budapestre vonatkozó ujságcikkek

Szerző:

Lázár Béla

Cím:

Rembrandt grafikája a Szépművészeti Múzeumban

Forrás:

Világ

Bm

(Hely)

1925. 5. 5.

(Idő)

(Köt. v. füz.)

(Oldal)

Osztályozás

Tárgy

708

Hely

Idő

"1925"

Személy

Helyszám

Székesfővárosi háziyomda 1923

Manet is — kicsoda akt!), a 93. A nagy Coppenöl (a mosolya feldhettelen) és a 101. Tájkép három fával (ezt megnézte a mi egész fiatal grafikus-gárdánk, Szőnyi, Varga, Abanovák — s nagyon jól tették!).

Nagyon érdekes a 34. lap, Pietersz *Lastman Auda és Thamar*-ja, a fa alatt ülő két alak már gyönyörű fényárban. Itt látjuk, hogy kitől tanult Rembrandt. És a környezete, *Ostade* elsősorban, akinek 170. sz. lapja a Csűr, s a 172. sz. Tánc a kocsmában, szinte megközelítik Rembrandtot. Két *Ostade*-követő: *Bega* és *Cornelis Dusart*, kiváló lapokkal van képviselve. Előbbinek egy szoptatós anya c. lapja (183. sz.), utóbbinak mulatozó parasztjai (188. sz.) a legkiválóbbak.

Paulos *Potter*-t újabban lebesülük. De a kiállításon látható négy lapja, főleg az igásló (163. sz.), gebéje (164. sz.) az állat lelkének éreztetése mellett az anyagszerűség visszaadásával is brilliroz. *Ruisdael* három tájképe előadásuk egyéni megjelenésével szemképrázató látvány. Rembrandt közvetlen tanítványai közül *Ferdinand Bol* lapjai válnak ki. A mester fényárnyhatásának finom raffinementje azonban hiányzik belőle. (Hogy lehetett Bolt Rembrandttal összetéveszteni?) *Cuyp* nem éri el lapjain festményei erejét.

Mindent felülmúl azonban a kiállítás 44. lapja, *Hercules Seghers* színezett lapja: Lapályos vidék folyóval. Nemcsak mint ráritás: egy olyan színezett lap, melyből már csak még egy példány ismeretes a British Museumban. De önmagában is, mint az oly rejtelmes mester ritka

ouvrejének megnyilatkozása, Seghers a ma aktuális embere. Főleg Németországban érzik át szétszagotott lelkét, magányt kereső különködéseit s fausti érzéseit, az örökös formakeresést, hogy széthomlott érzésvilágának megtalálja művészi kifejező lehetőségeit. Festményeinek és lapjainak száma csekély. De mindenik a belső küzdelmek, a formaproblémákba való elmélyedés tanuságtétele. Lapjain a legkülönbözőbb technikai eljárásokat keverte, hogy bomlott érzéseinek valami megfelelő formát adhasson. Közben eljutott egy olyan határhoz, ami szinte a pointilisták rokonát sejteti velünk. Halála után rézlapjait Rembrandt szerelte meg és átdolgozta őket. Egy ilyen lap a 46. sz. *Menekülés Egyiptomba*, Seghers „Tibias az angyallal“ című lapjából, az eredeti lemezen, átdolgozva. A 45. lap hasonlóképp átdolgozás. Waterloo dolgozta át, Seghers lapjából már csak két példány ismeretes. (Amsterdamban és Párizsban.)

Hercules Seghers érintetlen lapja, a lapályos vidék folyóval, vízfestékekkel van színezve, lágy, elmosott tónusokban, egy merengő, messzetekintő, álmódzó lélek sóhaja. Hányatott rövid életében a természet megnyilatkozásait csodás finomsággal élte át, — de nem az embereket, hanem a néma tájat, a szüzi természetet szerette, távol a kortársaktól, melyeket *Ostade* lapjain látunk támologni — s megértjük Seghers modorát. Nagy idealizmusa embergyűlölvé változtatta.

Lázár Béla dr.